STANOVISKO GENERÁLNÍHO ADVOKÁTA DÁMASA RUIZ-JARABA COLOMERA

přednesené dne 22. května 2008 [1]

I – Úvod

1. Umělci mají ve zvyku používat pseudonymů, a proto veřejnost stěží ví, kdy oblíbené hvězdy filmu, divadla, malířství či hudby používají svých vlastních údajů, nebo kdy svoji osobu skrývají za přezdívku. Velmi malému počtu z nich se podaří, aby byla v obdobné míře známa jejich fiktivní i skutečná identita (spontánně se mi vybavuje jen Marilyn Monroe / Norma Jeane Baker).

2. Autor písní a zpěvák stojící na pozadí této věci by pravděpodobně býval dosáhl slávy v omezenějším okruhu lidí, pokud by používal své pravé jméno Shabtai Zisel ben Abraham; jeho rodina totiž pocházela z Oděsy [2]. Troufám si tvrdit, že by mu větší úspěch nezajistil ani překlad jeho jména do nějakého evropského jazyka (Robert Allen Zimmermann). Jeho přezdívka Bob Dylan [3] je naproti tomu dobře známa hned několika generacím hudebních nadšenců.

3. Podobně jako v případě Phila Collinse [4] a Cliffa Richarda [5] je dílo Boba Dylana, obdivovatele velšského básníka Dylana Thomase (1914–1953) [6], od něhož si vypůjčil křestní jméno a změnil ho v příjmení, oblíbeným předmětem pořizování záznamů, které přinášejí tučné zisky, což vyvolává jejich nekontrolované množení.

1 — Původní jazyk: španělština.

2 — Životopisné údaje se nacházejí v Satué, F. J., *¡Más madera! Una historia del Rock*, vyd. Belacqva, Barcelona, 2004, s. 397 a násl.

3 — V poslední době dosahuje velké sledovanosti jeho týdenní rozhlasový pořad „Theme time radio hour", vysílaný XM Satellite Radio (*EL PAÍS*, úterý 25. března 2008, s. 48). Nadto byl jeho životní příběh zachycen ve filmovém díle *I'm Not There* (2007), které je poctou režiséra Todda Haynese tomuto hudebníkovi.

4 — Bubeníka a zpěváka popové/rockové hudební skupiny „Genesis", později sólového zpěváka, se týkal rozsudek ze dne 20. října 1993, Phil Collins a další (C-92/92 a C-326/92, Recueil, s. I-5145).

5 — Jeho skutečné jméno zní Harry Rodger Webb a býval vůdcem skupiny „Shadows" (http://www.cliffrichard.org).

6 — Není známo, zda se obdiv omezoval na poezii, či zda se rozšířil i na životní styl spisovatele, který sám sebe označil za „nejopilejšího člověka na světě" a byl notorickým bohémem, alespoň v době svého mládí, jak vyplývá z jeho díla *Retrato del artista cachorro* (název v angličtině: Portrait of the artist as a young dog), překlad Juan Ángel Cotta, vyd. Seix Barral, Barcelona, 1985, s. 99, kde píše: „Mladý pan Thomas neměl momentálně práci, ale předpokládalo se, že brzy odjede do Londýna, kde se pokusí udělat kariéru v Chelsea jako novinář; neměl ani cent a neurčitě očekával, že bude živ na úkor žen".

4. Bundesgerichtshof (německý nejvyšší soud) položil tři předběžné otázky týkající se zvukových záznamů s náměty od tohoto skutečného rockového idolu, jež byly pořízeny počátkem šedesátých let a o jejichž ochraně v Německu má rozhodovat uvedený nejvyšší soud, který v zásadě pochybuje o tom, zda jim lze poskytnout ochranu na základě práva Společenství, přičemž vylučuje, že by to umožňovala německá vnitrostátní právní úprava.

5. Hospodářský význam sporu není zanedbatelný, protože na jeho vyřešení závisí, zda velký počet děl z doby před vstupem v účinnost německého zákona o autorském právu a právech s ním souvisejících z roku 1966 zůstane volně k použití ve veřejné sféře, nebo zda se bude mít za to, že taková díla jsou chráněna autorskými právy, a jejich využití tudíž závisí na vůli nositelů těchto práv.

II – Právní rámec

A – *Právní úprava Společenství*

6. Ke sblížení právních řádů členských států v oblasti duševního vlastnictví došlo hlavně prostřednictvím směrnice 93/98/EHS [7], později změněné [8] a nahrazené směrnicí 2006/116/ES [9], jež kodifikuje směrnice předchozí.

7. Článek 3 odst. 2 směrnice 2006/116/ES pod názvem „Trvání práv souvisejících s právem autorským“ stanoví:

„Práva výrobců zvukových záznamů uplynou za 50 let po pořízení záznamu. […]

Tento odstavec však nemůže mít za účinek obnovení ochrany práv výrobců zvukových záznamů, která po uplynutí ochranné lhůty, jež jim byla přiznána podle čl. 3 odst. 2 směrnice 93/98/EHS, ve znění před změnou provedenou směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, nebyla již chráněna ke dni 22. prosince 2002.“

7 — Směrnice Rady 93/98/EHS ze dne 29. října 1993 o harmonizaci doby ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 290, s. 9; Zvl. vyd. 17/01, s. 141).

8 — Zejména směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. května 2001 o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti (Úř. věst. L 167, s. 10;Zvl. vyd. 17/01, s. 230).

9 — Směrnice Evropského parlamentu a Rady ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících (Úř. věst. L 372, s. 12).

8. Článek 7 směrnice 2006/116/ES, nazvaný „Ochrana ve vztahu ke třetím zemím“, v prvních dvou odstavcích doplňuje:

„1. Pokud je zemí původu díla ve smyslu Bernské úmluvy[10] třetí země a autor díla není státním příslušníkem členského státu Společenství, uplyne doba ochrany poskytovaná členskými státy v den, kdy uplyne ochrana přiznávaná v zemi původu díla, nemůže však být delší, než je doba stanovená v článku 1.

2. Doba ochrany stanovená v článku 3 se vztahuje také na nositele práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství, pokud jim členské státy ochranu poskytují. Aniž jsou dotčeny mezinárodní závazky členských států, doba ochrany přiznávaná členskými státy však uplyne nejpozději v den uplynutí ochrany přiznávané v zemi, které je nositel práv státním příslušníkem, a nesmí být delší než doba stanovená v článku 3.

[…]“

9. Článek 10 odst. 1, 2 a 3 směrnice 2006/116/ES, nazvaný „Přechodná ustanovení“, zní takto:

„1. Pokud doba ochrany, která je delší než odpovídající doba stanovená v této směrnici, již začala běžet v členském státě k 1. červenci 1995, nezpůsobí tato směrnice zkrácení doby ochrany v uvedeném členském státě.

2. Doba ochrany stanovená v této směrnici se vztahuje na všechna díla a předměty ochrany, které byly chráněny alespoň v jednom členském státě v den uvedený v odstavci 1 podle vnitrostátních předpisů o autorském právu nebo právech s ním souvisejících, nebo které splňují podmínky ochrany podle směrnice [Rady] 92/100/EHS [ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem].

3. Touto směrnicí nejsou dotčena žádná využívání uskutečněná přede dnem uvedeným v odstavci 1. Členské státy přijmou nezbytná ustanovení zejména na ochranu práv nabytých třetími osobami.“

10 — Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl, ve znění Pařížského aktu ze dne 24. července 1971, revidovaná dne 28. září 1979 (lze se s ní seznámit na http://www.wipo.int/treaties/es/ip/berne/index.html).

B – *Mezinárodní právní úprava*

10. Světová organizace duševního vlastnictví (dále jen „WIPO“) zaštiťuje tři mezinárodní úmluvy specificky věnované zajištění práv výrobců zvukových záznamů, a to takzvanou „Římskou úmluvu“ [11], „Úmluvu o zvukových záznamech“ [12] a „WPPT“ [13]. Poslední uvedená úmluva byla pro Evropské společenství schválena rozhodnutím 2000/278/ES [14], pokud jde o záležitosti spadající do jeho pravomoci.

11. Ohledně doby trvání práv výrobců zvukových záznamů je patrná tendence k jejímu prodlužování, neboť zatímco Římská úmluva [15] a Úmluva o zvukových záznamech [16] stanoví hranici nejméně 20 let, WPPT ji prodlužuje na minimálně 50 let [17].

11 — O ochraně výkonných umělců, výrobců zvukových záznamů a rozhlasových organizací; sjednaná v Římě dne 26. října 1961.

12 — O ochraně výrobců zvukových záznamů proti nedovolenému rozmnožování jejich zvukových záznamů ze dne 29. října 1971.

13 — Smlouva WIPO o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech, přijatá v Ženevě dne 20. prosince 1996; se všemi se lze seznámit na http://www.wipo.int/treaties/es/.

14 — Rozhodnutí Rady ze dne 16. března 2000 o schválení Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o právu autorském a Smlouvy Světové organizace duševního vlastnictví o výkonech výkonných umělců a o zvukových záznamech jménem Evropského společenství (Úř. věst. L 89, s. 6;Zvl. vyd. 11/33, s. 208).

15 — Ve svém čl. 14 odst. 1 písm. a).

16 — V článku 4.

17 — V čl. 17 odst. 2.

12. Navíc, za účelem částečné harmonizace práv k duševnímu vlastnictví z důvodu jejich nahodilého vlivu na mezinárodní obchod obsahuje Dohoda TRIPS [18] řadu ustanovení použitelných na různé druhy duševního vlastnictví. Dále uvedu ta, která mají dopad na pořizování zvukových záznamů a slouží k objasnění této věci.

13. Mezi základními pravidly si zaslouží uvést článek 3, který stanoví zásadu národního zacházení:

„1. Každý Člen poskytne občanům ostatních Členů zacházení neméně příznivé, než jaké poskytuje svým vlastním občanům, týkající se ochrany duševního vlastnictví s výjimkami již poskytnutými v Pařížské úmluvě (1967), Bernské úmluvě (1971), Římské úmluvě a Smlouvě o duševním vlastnictví v oboru integrovaných obvodů. Pokud jde o výkonné umělce, výrobce zvukových záznamů a rozhlasové organizace, vztahuje se tato povinnost

18 — Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS), která je přílohou 1C Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (WTO), schválené pro Společenství rozhodnutím Rady 94/800/ES ze dne 22. prosince 1994 o uzavření dohod jménem Evropského společenství s ohledem na oblasti, které jsou v jeho pravomoci, v rámci Uruguayského kola mnohostranných jednání (1986–1994) (Úř. věst. L 336, s. 1; Zvl. vyd. 11/21, s. 80; Dohoda TRIPS se nachází na s. 213).

pouze k právům poskytnutým podle této Dohody. […]

[…]“

14. Naproti tomu článek 4 Dohody TRIPS potvrzuje doložku nejvyšších výhod v tom smyslu, že jakákoli výhoda, přednost, výsada nebo osvobození přiznaná Členem občanům kterékoli jiné země bude přiznána ihned a bezpodmínečně občanům všech ostatních Členů, přičemž dále jsou uvedeny určité výjimky z této povinnosti, jimž lze předejít v kontextu sporu v původním řízení.

15. Dále čl. 9 odst. 1 Dohody TRIPS odkazuje na Bernskou úmluvu a smluvním státům ukládá přizpůsobit se jejím článkům 1 až 21.

16. Ohledně práv výrobců zvukových záznamů stanoví článek 14 Dohody TRIPS:

„1. Výkonní umělci budou mít, pokud jde o zhotovení záznamu jejich výkonů na zvukový záznam, možnost zabránit následujícím jednáním, jestliže k nim došlo bez jejich souhlasu: zhotovení záznamu jejich nezaznamenaného výkonu a reprodukce takového zachycení. […]

2. Výrobci zvukových záznamů budou požívat práva povolit nebo zakázat přímou nebo nepřímou reprodukci jejich zvukových záznamů.

[…]

5. Doba ochrany podle této Dohody bude pro výkonné umělce a výrobce zvukových záznamů trvat nejméně do konce období 50 let počítaných od konce kalendářního roku, v němž byl pořízen záznam nebo se uskutečnil výkon. […]

[…]“

C – *Vnitrostátní právní úprava*

17. V Německu je duševní vlastnictví upraveno v německém zákoně o autorském právu a právech s ním souvisejících (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte [19]; dále jen „UrhG“). Jeho § 137f plní úlohu přechodného ustanovení k provedení směrnice 93/98/EHS ve vnitrostátním právu; jeho odstavce 2 a 3 stanoví:

„[…]

2) Ustanovení tohoto zákona, ve znění platném od 1. července 1995, se použijí také na díla, jejichž ochrana podle tohoto zákona skončila před 1. červencem 1995, která však podle zákona jiného členského státu Evropské unie nebo smluvního státu Dohody o Evropském hospodářském prostoru k tomuto okamžiku ještě trvá. První věta platí obdobně pro práva související s autorským právem […] výrobců zvukových záznamů (§ 85) […].

3) Obnoví-li se podle odstavce 2 ochrana díla spadajícího do působnosti tohoto zákona, náleží obnovená práva autorovi. Ve využívání zahájeném před 1. červencem 1995 lze však ve stanoveném rámci pokračovat. Za využívání od 1. července 1995 je nutné platit přiměřenou odměnu. První a třetí věta platí obdobně pro práva související s autorským právem.

[…]“

III – Skutkový stav v původním řízení

18. Společnost Falcon Neue Medien Vertrieb GmbH (dále jen „Falcon“), žalovaná v původním řízení a odpůrkyně v řízení o opravném prostředku „Revision“, prodává dva zvukové záznamy s nahrávkami výkonů umělce Boba Dylana na kompaktních discích neboli „CD“, jeden pod názvem „Bob Dylan – Blowin' in the Wind“ a druhý po názvem „Bob Dylan – Gates of Eden“.

19. Písně na nich zaznamenané se původně objevily na albech „Bob Dylan – Bringing It All Back Home“, „The Times They Are A-Changin'“ a „Highway 61 Revisited“.

20. Sony Music Entertainment (Germany) GmbH (dále jen „Sony“), žalobkyně

19 — Zákon ze dne 9. září 1965 (BGBl I, s. 1273), naposledy pozměněný pátým zákonem o změně zákona o právu autorském a právech s ním souvisejících (Fünften Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes) ze dne 10. listopadu 2006 (BGBl I, s. 2587).

v původním řízení a navrhovatelka v řízení o opravném prostředku „Revision“, je německou pobočkou známé japonské nadnárodní společnosti téhož jména; tvrdí, že všechny náměty repertoáru obou desek byly vydány ve Spojených státech před 1. lednem 1966, a to v letech 1964 a 1965.

21. Rovněž tvrdí, že americký výrobce zvukových záznamů nabyl práva k původním zvukovým záznamům alb Boba Dylana také ve vztahu k německému území, a ta byla převedena na Sony, a proto žalovaná při rozmnožování a rozšiřování uvedených CD porušuje její práva duševního vlastnictví.

22. V důsledku toho Sony navrhuje, aby bylo společnosti Falcon zakázáno rozmnožovat a rozšiřovat, vlastními silami nebo prostřednictvím třetích osob, CD „Bob Dylan – Blowin' in the Wind“ a „Bob Dylan – Gates of Eden“. Také navrhuje, aby bylo společnosti Falcon uloženo poskytnout určitou informaci a nahradit škodu způsobenou společnosti Sony.

23. Falcon však uvádí, že ke zvukovým záznamům Boba Dylana nahraným před 1. lednem 1966 německý právní řád nechrání žádná práva výrobce zvukového záznamu.

24. V prvním stupni Landgericht Rostock (zemský soud tohoto německého města) argumenty Sony nepřijal a žalobu zamítl.

25. V řízení před Oberlandesgericht (vrchní zemský soud) tohoto baltského města žalobkyně za účelem kompromisního řešení vzala zpět svoji negatorní žalobu, ale trvala na návrhu, aby bylo uloženo zveřejnění určitých informací a náhrada škody.

26. Odvolací soud opravný prostředek společnosti Sony zamítl s tím, že na základě Ženevské úmluvy, platné v Německu a ve Spojených státech, požívají výrobci zvukových záznamů práva na ochranu vyplývajícího z § 85 UrhG pouze k výkonům podaným po 1. lednu 1966. Navíc shledal, že ochrana pro zvukové záznamy, které byly vyrobeny před tímto datem, nevyplývá ani z § 137f UrhG, přechodného ustanovení k provedení směrnice 93/98/EHS, protože odstavec 2 se nevztahuje na zvukové záznamy pořízené před 1. lednem 1966, neboť tyto nebyly v Německu nikdy chráněny.

IV – Předběžné otázky a řízení před Soudním dvorem

27. Rozsudek odvolacího soudu byl napaden opravným prostředkem „Revision“, jehož úspěšnost podle Bundesgerichtshof, který jej

projednává, závisí na výkladu čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES. Předkládající soud vychází ohledně relevance svých předběžných otázek z následujících předpokladů.

28. Na jednu stranu vylučuje, že by zpětná účinnost Ženevské úmluvy šla dále než vnitrostátní ochrana, která podle § 129 odst. 1 UrhG omezuje zpětnou účinnost ochrany práv výrobců zvukových záznamů vyplývajících z § 85 UrhG k datu vstupu samotného UrhG v platnost, tedy až od 1. ledna 1966.

29. Na druhou stranu také nepřipouští, že by ochrana sporných zvukových záznamů na německém území vyplývala z přímého použití § 137f odst. 2 UrhG, ustanovení vloženého [20] za účelem provedení směrnice 93/98/EHS, což vyvolává potřebu jej vykládat s ohledem na čl. 10 odst. 2 uvedené směrnice. Ve skutečnosti s ohledem na znění § 137f odst. 2 UrhG, podle něhož se ochrana obnovuje pouze v případě, že doba ochrany „uplynula“ před 1. červencem 1995, sdílí názor Oberlandesgericht Rostock, že výrobci zvukových záznamů se sídlem ve třetích zemích nepožívali nikdy ochrany na německém území pro zvukové záznamy vydané před 1. lednem 1966, takže se tedy nemůže obnovit ochrana, která se nikdy neuplatňovala.

30. Protože Bundesgerichtshof přebírá tvrzení Sony o tom, že jsou podle vnitrostátního práva Spojeného království chráněny i zvukové záznamy pořízené před 1. lednem 1966 a záznamy pořízené americkými výrobci zvukových záznamů vydané ve Spojených státech, chová pochybnosti ohledně výkladu čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES.

31. V tomto kontextu rozhodl německý nejvyšší soud přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Uplatní se doba ochrany stanovená ve směrnici 2006/116/ES při splnění podmínek čl. 10 odst. 2 směrnice, když sporné dílo nebylo nikdy chráněno v členském státě, v němž je ochrana nárokována?

20 — Podle § 1 bodu 26 třetího zákona o změně ze dne 23. června 1995 [Drittes Gesetzes zur Änderung des Urheberrechtsgesetzes UrhG, (BGBl. I, s. 842)].

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

a) Jsou vnitrostátními předpisy ve smyslu čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES také pravidla členských států o ochraně nositelů práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství?

b) Vztahuje se doba ochrany stanovená v čl. 10 odst. 2 uvedené směrnice také na předměty ochrany, které ke dni 1. července 1995 sice splňovaly podmínky ochrany podle směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, ale jejich nositelé práv nebyli státními příslušníky členského státu Společenství?“

32. Usnesení o předběžné otázce bylo zapsáno do rejstříku kanceláří Soudního dvora dne 16. května 2007. Během písemné fáze řízení předložily svá vyjádření strany původního řízení a Komise.

33. Na jednání konaném dne 15. dubna 2008 byla vyslechnuta tvrzení zástupců Sony, Falcon a Komise.

V – Analýza předběžných otázek

A – *Ke zpětné účinnosti ochrany (první otázka)*

34. První otázkou chce Bundesgerichtshof vyjasnit, zda je třeba přiznat ochranu poskytovanou na základě čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES předmětům, které nebyly nikdy chráněny v členském státě, kde je ochrana nárokována, což by předpokládalo přiznat zpětnou účinnost vnitrostátní právní úpravy, která by zacházela před datum, kdy právní úprava sama vstoupila v platnost.

35. Pochybnost je odůvodněná, protože v Německu postrádaly zvukové záznamy právní ochranu *ex lege* až do vyhlášení UrhG dne 9. září 1965. Jak již bylo uvedeno při shrnutí skutkového stavu původního řízení, sporné zvukové záznamy byly vydány v letech 1964 a 1965, tedy před uvedeným datem.

36. Nadto by zpětné rozšíření ochrany práv porušilo určité základní zásady mezinárodního práva duševního vlastnictví. Článek 18 odst. 2 Bernské úmluvy nepřipouští, aby se dílo vytvořené v jedné zemi, které se však stalo volně použitelným ve veřejné sféře v jiném státě Unie [21], v němž je nárokována jeho ochrana, znovu začlenilo do soukromé sféry a požívalo ochrany Úmluvy, a to hlavně s ohledem na práva třetích stran nabytá během období, kdy bylo dílo využíváno volně [22].

37. V oblasti práv výrobců zvukových záznamů je zákaz zpětné účinnosti rovněž pravidlem ve všech relevantních mezinárodních smlouvách, tedy v Římské úmluvě [23], v Úmluvě o zvukových záznamech [24] a ve WPPT [25].

38. Nicméně v oblasti práva Společenství zaujal Soudní dvůr při analýze článku 10 směrnice 93/98/EHS stanovisko, které na jedné straně schvaluje případné obnovení autorských práv a práv s ním souvisejících, která zanikla na základě právních úprav použitelných před provedením směrnice, aniž jsou tím dotčena využívání uskutečněná za platnosti takových zákonů, a na druhé straně ponechává členským státům odpovědnost za přijímání opatření směřujících k ochraně práv nabytých třetími osobami na základě takových využívání [26].

39. Soudní dvůr provedl výklad daného ustanovení na základě integračního přístupu a upřesnil, že bylo důsledkem výslovné vůle zákonodárce Společenství; zatímco totiž původní návrh směrnice 93/98/EHS vypracovaný Komisí usiloval o to, aby se její ustanovení použila „na práva, která nezanikla do 31. prosince 1994“ (*neoficiální překlad*), Evropský parlament změnil tento návrh a jím přijaté nové znění se objevilo v konečné verzi směrnice [27]. Soudní dvůr dodal, že toto řešení směřovalo k co nejrychlejšímu dosažení cíle harmonizovat vnitrostátní právní úpravy týkající se doby ochrany autorského práva a práv s ním souvisejících při vyloučení toho, aby práva zaniklá v určitých členských státech byla chráněna v jiných členských státech [28].

40. Přání urychleně dosáhnout sjednocení vnitrostátních právních řádů nabylo na inten-

21 — „Unie“ je tu chápána ve smyslu článku 1 Bernské úmluvy, podle něhož „státy, na něž se vztahuje tato úmluva, tvoří Unii pro ochranu práv autorů k jejich literárním a uměleckým dílům“.

22 — WIPO, *Guide de la Convention de Berne pour la protection des œuvres littéraires et artistiques (Acte de Paris 1971)*, vydaný samotnou WIPO, Ženeva, 1978, s. 117.

23 — Článek 20, nadepsaný „Zákaz zpětné účinnosti Úmluvy“.

24 — Čl. 7 odst. 3: „Od žádného smluvního státu se nebude vyžadovat, aby použil ustanovení této úmluvy na jakýkoli zvukový záznam zaznamenaný před tím, než tato úmluva vstoupila pro něj v platnost.“

25 — Článek 22 („Přechodné ustanovení“), jehož odstavec 1 odkazuje na článek 18 Bernské úmluvy.

26 — Rozsudek ze dne 29. června 1999, Butterfly Music (C-60/98, Recueil, s. I-3939, bod 23).

27 — Bod 19 rozsudku Butterfly Music.

28 — Bod 20 rozsudku uvedeného ve dvou předchozích poznámkách pod čarou.

zitě po rozsudku zvaném „Patricia“ [29], ve kterém Soudní dvůr vzhledem k nedostačujícímu sblížení právní úpravy o ochraně duševního vlastnictví připustil omezení obchodu odvozená z nejednotnosti vnitrostátních pravidel v této oblasti [30].

41. Zkrátka z čl. 10 odst. 2 směrnice lze odvodit, že uplatnění stanovených dob způsobuje, že jsou znovu chráněna díla nebo předměty, které se již staly volné [31].

42. Tento výklad, který přináší odpověď na otázku platnosti obnovení dříve chráněných práv souvisejících s právem autorským, však nerozptyluje pochybnost ohledně toho, zda jej lze použít k odstranění nejasnosti ohledně práv, která *nikdy* nebyla takto chráněna.

43. Směřuji nicméně k tomu, že budu u obou hypotéz obhajovat stejné zacházení, a to z důvodů, které vysvětlím.

44. Na jedné straně argument urychlené harmonizace neztrácí na platnosti v kontextu práv souvisejících, která postrádají ochranu. Na druhé straně nabývá na relevanci upřesnění, které zavádí čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES ve vztahu k pravidlům týkajícím se práv souvisejících obsaženým jak ve vnitrostátním právu, tak ve směrnici 92/100/EHS [32], jestliže předměty ochrany splňují podmínky ochrany v nich předpokládané.

45. Pokud jde o harmonizační podnět, lze připomenout, že zákonodárce Společenství zvolil střední cestu mezi popřením zpětné účinnosti a jejím úplným zavedením, a podpořil tak kompromisní řešení, na jehož základě by stačilo, aby bylo určité dílo chráněno v jediném členském státě ke dni, k němuž měla být směrnice 93/98/EHS provedena, tedy ke dni 1. července 1995 [33], k tomu, aby se na něj vztahovaly doby ochrany platné v celém Společenství [34].

29 — Rozsudek ze dne 24. ledna 1989, EMI Electrola v. Patricia Imund Export a další (341/87, Recueil, s. 79).

30 — V tomto konkrétním případě toleroval Soudní dvůr použití právní úpravy členského státu, která umožňovala výrobci zvukových záznamů dovolávat se výlučných práv na rozmnožování a rozšiřování hudebních děl, jejichž byl nositelem, za účelem zákazu prodeje na území téhož členského státu jiných zvukových záznamů, které zahrnovaly stejná hudební díla; tyto posledně zmíněné zvukové záznamy byly prodávány v souladu s právem, avšak bez souhlasu nositele nebo držitele licence, přičemž uplynula doba ochrany, jíž se výrobce záznamů dovolával (rozsudek Patricia, uvedený v předchozí poznámce pod čarou, bod 14).

31 — Bod 18 rozsudku Butterfly Music.

32 — Směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem (Úř. věst. L 346, s. 61Zvl. vyd. 17/01, s. 120).

33 — Čl. 13 odst. 1 této směrnice.

34 — Dietz; A., „Die Schutzdauer Richtlinie der EU“, in: GRUR Int., č. 8/9 (1995), s. 682.

46. V důsledku toho v členských státech, v nichž se tato díla nebo předměty ochrany staly volně použitelnými ve veřejné sféře, znovu nabyla platnosti jejich právní ochrana, ledaže ke skutečnosti, že se staly volně použitelnými ve veřejné sféře, došlo ve všech státech Společenství, přičemž se tehdy mělo za to, že se nové trvání dob ochrany zavedené směrnicí vztahovalo také na všechny předměty chráněné právy souvisejícími [35].

47. Navíc již uvedený rozsudek Phil Collins a další, vydaný téměř ve stejné době jako směrnice 93/98/EHS, vztáhl platnost zásady zákazu diskriminace také na vnitrostátní pravidla týkající se literárních a uměleckých děl a práv s nimi souvisejících, což vyvolalo *de facto* plnou zpětnou účinnost, neboť rozsudek vyžadoval, aby se všem nositelům autorských a obdobných práv vždy ve všech zemích dostávalo stejného zacházení jako státním příslušníkům [36].

48. Toto pojetí se nemění ve vztahu k právům, jež nebyla nikdy zaručena v zemi, v níž jsou nárokována (Německo ve sporu v původním řízení), neboť by jinak došlo k popření harmonizačního úsilí. Pravidla Společenství se zakládají na tom, že hladké fungování vnitřního trhu vyžaduje sjednocení právní úpravy členských států, aby byla doba ochrany ve Společenství stejná [37].

49. Je tedy záměrem sjednotit doby ochrany těchto práv a lhůty, v nichž se předměty ochrany stávají volně použitelnými ve veřejné sféře. V důsledku toho by porušilo ducha směrnice, kdyby zůstávala díla a související práva nechráněna z důvodu nedostatku jejich ochrany před účinností vnitrostátních právních úprav autorských práv.

50. Tuto myšlenku potvrzuje výslovný odkaz čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES na směrnici 92/100/EHS, která zavedla v některých členských státech zcela nová související práva, což směřuje k použití dob ochrany podle směrnice 2006/116/ES na práva chráněná směrnicí 92/100/EHS, včetně případů, kdy tato práva nebyla zavedena ve vnitrostátním právním řádu [38]. Z toho plyne, že se na rozdíl od toho, co se při doslovném výkladu UrhG domnívá Bundesgerichtshof, nezdá být vhodné hovořit o pouhém „obživnutí" ochrany [39].

35 — Maier, P., „L'harmonisation de la durée de protection du droit d'auteur et de certains droits voisins", *Revue du Marché Unique Européen*, č. 2/1994, s. 77.

36 — Dietz, A., cit. dílo, s. 683.

37 — Bod 2 odůvodnění směrnice 93/98/EHS a bod 3 odůvodnění směrnice 2006/116/ES.

38 — Katzenberger, P., „§ 64 – Schutzdauer – Allgemeines", v Schricker, G. (uspořadatel), *Urheberrecht Kommentar*, 2. vyd., Mnichov, 1999, s. 1024; Walter, M., „Schutzdauer-RL – Art. 10", in: Walter, M. (uspořadatel), *Europäisches Urheberrecht Kommentar*, Vídeň, 2001, s. 635.

39 — Walter, M., cit. dílo, s. 631.

51. Spolu s tím, že se dílo případně stalo volné ve všech zemích Společenství, však existuje další omezení evropského sjednotitelského úsilí uvedených směrnic, které nemá vliv na předběžnou otázku, ale o němž je třeba se pro úplnost zmínit, a sice u souvisejících práv zakotvených v článcích 5 a 6 směrnice 2006/116/ES, jejichž úprava je ponechána na vůli členských států.

52. Podle bodu 19 odůvodnění posledně uvedené směrnice mají členské státy volnost zachovat nebo zavést práva související s právem autorským, pokud jde o kritická a vědecká vydání děl, která se stala volně použitelnými ve veřejné sféře [40], a fotografie, které nejsou původní [41], avšak nestanoví se jim žádná povinnost zaručit je v celém Společenství, takže je nelze nárokovat tam, kde je členské státy v rámci výkonu své pravomoci neuznávají [42].

53. Konečně čl. 10 odst. 3 směrnice 2006/116/ES také podporuje tezi zpětné účinnosti. Podle jeho znění „touto směrnicí nejsou dotčena žádná využívání uskutečněná přede dnem uvedeným v odstavci 1", tedy před 1. červencem 1995, kdy nabyla účinnosti předchůdkyně této směrnice, totiž směrnice 93/98/EHS; předpokládá tedy zpětnou účinnost práv, na která odkazuje, ale za účelem ochrany práv nabytých v dobré víře třetími stranami tuto účinnost omezuje u událostí, k nimž došlo předtím, než sama nabyla účinnosti. Jinými slovy, pokud by uvedený čl. 10 odst. 2 nepředepisoval zpětnou účinnost, postrádal by následující odstavec logiku.

54. Mám-li předcházející výklad shrnout, domnívám se, že si první otázka předložená německým Bundesgerichtshof zasluhuje kladnou odpověď v tom smyslu, že se doba ochrany podle směrnice 2006/116/ES za podmínek vyjmenovaných v čl. 10 odst. 2 uplatní také tehdy, když sporný předmět ochrany nebyl nikdy chráněn v členském státě, v němž je ochrana nárokována, aniž by bylo dotčeno ustanovení čl. 10 odst. 3.

B – *K ochraně poskytované nositelům práv, kteří nejsou příslušníky členských států Společenství (druhá otázka)*

55. Prostřednictvím dvou podotázek, na které dělí svoji druhou předběžnou otázku, chce předkládající soud rozhodnout, zda státní příslušnost ke třetí zemi u nositele práv, jejichž ochrana je nárokována, má vliv na výklad dvou alternativních možností, na nichž může být založena ochrana předmětu podle čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES.

40 — Článek 5 směrnice 2006/116/ES.
41 — K fotografiím „prostým" viz třetí věta uvedeného článku 6.
42 — Také Katzenberger, P., cit. dílo, s. 1025.

56. Zajímá se tak o to, zda podle tohoto ustanovení mají být kvalifikovány jako „vnitrostátní předpisy“ předpisy o ochraně poskytované nositelům práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství [druhá předběžná otázka písmeno a)], a zda by se v případě, že nositel práv není státním příslušníkem členského státu Společenství, doba ochrany podle článku 10 vztahovala na předměty, které k 1. červenci 1995 splňovaly podmínky ochrany podle směrnice 92/100/EHS [druhá předběžná otázka písmeno b)].

57. Domnívám se, že obě podotázky je třeba zkoumat společně, aniž by tím bylo dotčeno, že na každou z nich bude odpověď dána zvlášť, ačkoli bych vzhledem k tomu, že se jedná o Boba Dylana, upřednostnil popěvek „the answer is blowing in the wind“ [43].

58. Všichni, kdo předložili písemné vyjádření v tomto řízení o předběžné otázce, byli jistě vedeni státní příslušností nositele původního práva výrobce sporných zvukových záznamů a domnívali se, že se odpověď na druhou předběžnou otázku jako celek nachází ve výkladu článku 7 směrnice 2006/116/ES, nazvaného „Ochrana ve vztahu ke třetím zemím“.

59. Předně, souhlasím s Komisí v rozlišovacím kritériu mezi oblastmi působnosti *ratione personae* a *ratione materiae*.

60. Článek 7 směrnice 2006/116/ES stanoví zásadu srovnávání dob ochrany; ve vztahu k dílům pocházejícím ze třetí země podle Bernské úmluvy, jehož autor není státním příslušníkem členského státu Společenství (odstavec 1), uplyne doba ochrany v souladu s právní úpravou země původu díla, ale nemůže být nikdy delší než doba stanovená samotnou směrnicí.

61. Odstavec 2 tohoto ustanovení se týká souvisejících práv, u nichž stanoví obdobnou zásadu jako v předchozím odstavci [44]. Zmínkou o „nositelích práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství“, se začleňuje mezi pravidla *ratione personae* směrnice 2006/116/ES. Tím, že podřizuje výhodu doby ochrany, kterou stanoví, poskytnutí této ochrany členskými státy, nabývá na relevanci mezinárodní právo – dvoustranné i mnohostranné –, jímž je členský stát, v němž je nárokována ochrana, vázán, tedy zejména Římská úmluva, Úmluva o zvukových záznamech, WPPT a Dohoda TRIPS [45].

43 — „Blowin' in the wind“ (© 1962 Warner Bros, Inc.) je zajisté jedna z nejznámějších písní tohoto autora a zpěváka, která navíc poskytla svůj název dlouhohrající desce, jež spadá mezi sporné zvukové záznamy.

44 — Mayer, P., cit. dílo, s. 75.

45 — Walter, M., cit. dílo, s. 608.

62. V důsledku toho přísluší jak stanovení ochrany cizincům, tak výpočet doby ochrany v každém konkrétním případě vnitrostátnímu soudu členského státu, v němž mají být související práva vykonávána, a to v závislosti na mezinárodních smlouvách, ke kterým se tento stát připojil.

63. Naproti tomu článek 10 kromě svého vztahu k časovému uplatnění směrnice 2006/116/ES zahrnuje popis své působnosti *ratione materiae*.

64. Jak upozorňuje Komise, i když je článek 10 směrnice 2006/116/ES nazvaný „Přechodná ustanovení", úprava v něm obsažená se soustřeďuje na *předmět* ochrany, nikoli na státní příslušnost nositele práv, přičemž dopadá na „díla a předměty ochrany" chráněná k 1. červenci 1995 alespoň v jednom členském státě vnitrostátními předpisy o autorském právu [pokud jde o podotázku a)] nebo směrnicí 92/100/EHS [pokud jde o podotázku b)].

65. Za účelem použití čl. 10 odst. 2 se dovozuje [druhá otázka písmeno a)], že se odvolává na všechna hmotněprávní ustanovení platná v rámci vnitrostátní úpravy autorského práva a práv souvisejících s jejími zvláštnostmi, včetně relevantních mezinárodních mnohostranných nebo dvoustranných smluv [46]. Přísluší tedy vnitrostátnímu soudu, aby ověřil, že určitý předmět ochrany, v tomto případě sporné zvukové záznamy Boba Dylana, splňují podmínky jeho vnitrostátní právní úpravy. Jestliže tento předmět ochrany spadá pod právo jiného členského státu, soud státu, v němž je ochrana nárokována, musí prozkoumat zahraniční právní řád v souladu s procesními pravidly týkajícími se dokazování zahraničního práva. První alternativní možnost uvedeného čl. 10 odst. 2 tedy neodkazuje na vnitrostátní pravidla týkající se ochrany osob, které nejsou státními příslušníky členských států Společenství.

66. Ve zkratce tedy navrhuji přistoupit ke druhé otázce pod písmenem a) odmítnutím názoru, že vnitrostátní předpisy ve smyslu čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES zahrnují také předpisy členských států týkající se ochrany nositelů práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství.

67. U druhé otázky pod písmenem b) je třeba připomenout, že v takovém případě právo podle směrnice 92/100/EHS vzniká pouze za předpokladu, že její obsah nebyl do daného data začleněn do vnitrostátního práva [47]. Soud státu, v němž je nárokována ochrana, musí zhodnotit, zda jeho vlastní právní úprava nebo

46 — Walter, M., cit. dílo, s. 632.
47 — Bod 50 tohoto stanoviska.

právní úprava jiného členského státu zaručuje taková práva, a pokud tomu tak není, analyzovat, zda je třeba na ně rozšířit použití ochrany ve světle směrnice 92/100/EHS.

68. K tomu, abychom upřesnili použití na osobu, která není státním příslušníkem členského státu Společenství, musíme přihlédnout ke čl. 7 odst. 2 směrnice 2006/116/ES ve smyslu, v jakém jsem toto ustanovení již vyložil.

69. V tomto kontextu jsem se zmínil o nezbytném spojení práva Společenství s mezinárodními smlouvami. Mezi všemi tu vyniká Dohoda TRIPS, konkrétně její čl. 14 odst. 2 ve spojení s odstavcem 5, který právům výrobců zvukových záznamů zaručuje ochranu nejméně 50 let. Z důvodu podobnosti se článkem 10 Římské úmluvy je třeba systematicky obě ustanovení popsat [48].

70. Je důvodné stejně tak varovat vnitrostátní soud před komplexními spojitostmi mezi různými mezinárodními smlouvami se všemi jejich propojeními; jako příklad poslouží čl. 2 odst. 2 Dohody TRIPS, podle něhož „žádné ustanovení částí I až IV této Dohody se nedotkne povinností, které mohou mít vzájemně Členové na základě […] Bernské úmluvy, Římské úmluvy […]“, což je třeba chápat tak, že mezinárodní závazky, k nimž se připojily různé smluvní státy mezi sebou nebo se třetími zeměmi na základě jiných dohod, zůstávají v platnosti [49].

71. Nadto, jak správně uvádí Komise, na základě judikatury z poměrně nedávné doby [50] není pochyb o použitelnosti Dohody TRIPS v oblasti práv souvisejících, neboť Společenství tu má pravomoc, kterou vykonalo, jak to prokazují již zmíněné směrnice 2001/29/ES a 92/100/EHS.

72. V konečném důsledku se domnívám, že na druhou předběžnou otázku pod písmenem b) je třeba odpovědět v tom smyslu, že přísluší vnitrostátnímu soudu, aby v souladu se čl. 7 odst. 2 směrnice 2006/116/ES a s mezinárodními smlouvami, které jsou v jeho právním řádu závazné, ověřil, zda se doba ochrany podle čl. 10 odst. 2 této směrnice ohledně předmětů ochrany, které k 1. červenci 1995 splňovaly kritéria ochrany podle směrnice 92/100/EHS, vztahuje na nositele, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství.

48 — Füller, J. T., „Artikel 14 – Ausübende Künstler“, in: Busche, J./Stoll, J.-T. (koordinátoři), *TRIPs – Internationales und europäisches Rechts des geistigen Eigentums,* Kolín nad Rýnem, 2007, s. 271.

49 — Wager, H., „Substantive Copyright Law in TRIPS“, in: Cohen Jehoram, H./ Keuchenius, P./Brownlee, L. M. (uspořadatelé), *Trade-related Aspects of Copyright,* Kluwer, Deventer, 1996, s. 36.

50 — Rozsudek ze dne 11. září 2007, Merck Genéricos (C-431/05, Sb. rozh. s. I-7001, body 32 až 39).

VI – Závěry

73. Na základě výše uvedených úvah navrhuji, aby Soudní dvůr odpověděl na předběžné otázky Bundesgerichtshof takto:

„1) Doba ochrany stanovená směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/116/ES ze dne 12. prosince 2006 o době ochrany autorského práva a určitých práv s ním souvisejících se za podmínek vyjmenovaných v čl. 10 odst. 2 uplatní také tehdy, když sporný předmět ochrany nebyl nikdy chráněn v členském státě, v němž je ochrana nárokována, aniž by bylo dotčeno ustanovení čl. 10 odst. 3.

2) Vnitrostátní předpisy ve smyslu čl. 10 odst. 2 směrnice 2006/116/ES nezahrnují předpisy členských států týkající se ochrany nositelů práv, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství.

3) Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby v souladu s čl. 7 odst. 2 směrnice 2006/116/ES a s mezinárodními smlouvami, které jsou v jeho právním řádu závazné, ověřil, zda se doba ochrany podle čl. 10 odst. 2 této směrnice ohledně předmětů ochrany, které k 1. červenci 1995 splňovaly kritéria ochrany podle směrnice Rady 92/100/EHS ze dne 19. listopadu 1992 o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem, vztahuje na nositele, kteří nejsou státními příslušníky členského státu Společenství.“